

Dosarul nr. 2ra-1103/22
2-20149663-01-2ra-11082022

Prima instanță: Judecătoria Cahul, sediul Central (jud. A. Bologan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Cahul (jud. N. Bondarenco, S. Pilipenco, R. Petrov)

ÎNCHEIERE

30 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Constantin Bodolică împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Ministerul Finanțelor cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 23 mai 2022 a Curții de Apel Cahul, prin care au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală, fiind menținută hotărârea din 05 octombrie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul Central,

constată:

La data de 27 noiembrie 2020, Constantin Bodolică a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Ministerul Finanțelor cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că în noaptea spre 15 august 2012, aproximativ pe la ora 01.00, în s. Brînza, r-nul Cahul s-a produs un accident rutier, unde, în rezultatul rostogolirii tractorului de model „T-25” n/î CHC 512, în cabina căruia se afla împreună Mihail Bodolică, ultimul a căpătat leziuni corporale incompatibile cu viața, în urma cărora a decedat.

În rezultatul investigațiilor efectuate de organul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție Cahul, s-a constatat că la volanul tractorului în momentul

producerii accidentului rutier s-a aflat Mihail Bodolică, motiv din care la 18 septembrie 2012 și 10 octombrie 2012, ofițerul de urmărire penală a înaintat procurorului raport prin care a solicitat neînceperea urmăririi penale. Procurorul în Procuratura r. Cahul, Ana Țarălună, la 17 octombrie 2012 a emis ordonanța de începere a urmăririi penale în privința lui Constantin Bodolică în baza art. 264 alin. (4) din Codul penal.

Constantin Bodolică a relatat că la 22 ianuarie 2013 a fost recunoscut în calitate de bănuț, însă, a pledat nevinovat. Tot la această dată, în privința lui a fost aplicată măsura preventivă sub formă de „obligație de prezentare la organul de urmărire penală sau instanță”. După petrecerea investigațiilor suplimentare, la 29 octombrie 2012 și 23 ianuarie 2013, organul de urmărire penală a înaintat procurorului rapoarte cu propunerea de clasare a dosarului penal și scoaterea lui de sub urmărire penală din lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii în acțiunile acestuia.

A menționat că la 05 februarie 2013, procurorul în Procuratura r. Cahul, Tatiana Gavrușenco, a emis ordonanța de clasare a procesului penal cu scoaterea lui de sub urmărire penală, din lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii. La 23 iunie 2014, Prim-adjunctul Procurorului General, Andrei Pîntea, prin ordonanță a reluat urmărirea penală, dispunând retragerea cauzei penale de la OUP al IP Cahul și transmiterea către OUP al IP Cantemir.

Reclamantul a afirmat că prin ordonanța procurorului în Procuratura raionului Cantemir, Victor Todos din 19 noiembrie 2014, a fost pus sub învinuire, incriminându-i-se fapta că la data de 15 august 2012, aproximativ pe la ora 01.00, fiind în stare de ebrietate alcoolică cu grad minim, având concentrația vaporilor de alcool în aerul expirat de 0,39 mg/1 și aflându-se la volanul tractorului de model „T-25” n/î CH C 512, care era într-o stare tehnică bună, deplasându-se pe drumul local din s. Brînza, r-nul Cahul, încălcând prevederile art. 14 lit. a) și 83 lit. a) ale Regulamentului Circulației Rutiere, avându-l în calitate de pasager în cabina tractorului care are capacitatea tehnică a unei singure persoane, la curba din apropierea s. Brînza, nu s-a isprăvit cu conducerea tractorului, a derapat de pe carosabil, în urma căreia s-a răsturnat într-o răpă din apropierea traseului. În rezultatul accidentului rutier, Mihail Bodolică s-a ales cu leziuni corporale grave, în urma cărora a survenit decesul acestuia.

A susținut că acțiunile lui de către organul de urmărire penală au fost încadrate în prevederile art. 264 alin. (4) din Codul penal, încălcarea regulilor de securitate a circulației a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcarea ce a cauzat din imprudență o vătămare gravă a sănătății, care a provocat decesul unei persoane, săvârșită în stare de ebrietate, potrivit căruia el risca o pedeapsă cu închisoare de la 4 la 8 ani cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de la 4 la 5 ani.

Reclamantul a indicat că la data de 02 decembrie 2014, cauza penală a fost transmisă în instanța de judecată și peste trei ani, prin sentința din 09 iunie 2017, Judecătoria Cahul a încetat procesul penal, pe motiv că există o hotărâre a organului de urmărire penală de clasare a urmăririi penale în privința inculpatului.

A declarat că la 05 februarie 2018, prin decizia Curții de Apel Cahul a fost casată sentința din 09 iunie 2017 a instanței de fond, fiind pronunțată o nouă hotărâre, prin care procesul a fost încetat din motiv că există circumstanțe care exclud tragerea lui la

răspundere penală. Curtea Supremă de Justiție la 05 iunie 2018 a dispus rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, într-un alt complet de judecată.

Constantin Bodolică a menționat că prin decizia din 15 noiembrie 2018 a Curții de Apel Cahul, a fost casată total sentința din 09 iunie 2017 a instanței de fond și a fost pronunțată o nouă hotărâre, prin care procesul a fost încetat din motiv că există circumstanțe care exclud tragerea la răspundere penală. Astfel, instanța de judecată a hotărât că reluarea urmăririi penale a fost ilegală, respectiv, a rămas în vigoare hotărârea adoptată de Procuratura raionului Cahul privind scoaterea de sub urmărire penală și clasarea procesului penal din lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii în acțiunile lui. Prin decizia din 27 februarie 2019 a Curții Supreme de Justiție s-a decis inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de procurorul-șef al Procuraturii de circumscripție Cahul împotriva deciziei din 15 noiembrie 2018 a Curții de Apel Cahul. Decizia motivată a instanței de recurs a fost pronunțată la 27 martie 2019 și a recepționat-o prin intermediul poștei la 27 aprilie 2019.

Reclamantul consideră că este în drept de a solicita repararea prejudiciului în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, întrucât a fost scos de sub urmărire penală cu clasarea procesului penal.

A invocat că infracțiunea incriminată este una gravă și în perioada cât a durat procesul penal, a avut de suferit psihic și moral din cauza acuzațiilor aduse de către procuror, el fiind verișor cu decedatul. Procesul penal a durat 6 ani și jumătate, perioadă în care nu a avut posibilitate de a se deplasa peste hotarele țării, fiindu-i încălcat dreptul la libera circulație.

Constantin Bodolică a solicitat încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul său a sumei de 200 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, a sumei de 1317 lei cu titlu de prejudiciu material constituit din cheltuieli judiciare formate din achitarea expertizei tehnice și a sumei de 18 187,65 de lei - cheltuieli de asistență juridică suportate în legătură cu judecarea cauzei penale, compensarea cheltuielilor de judecată suportate în prezentul proces.

Prin hotărârea din 05 octombrie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, acțiunea a fost admisă parțial și s-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Constantin Bodolică suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, suma de 18 187,68 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică pe cauza penală, suma de 1317 de lei cu titlu de cheltuieli suportate pentru efectuarea expertizei la examinarea cauzei penale și suma de 3000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate la examinarea prezentei cauze, în total 42 504,68 de lei. În rest, pretențiile în partea ce exced sumele adjudecate, au fost respinse ca neîntemeiate.

La data de 12 octombrie 2021, Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii din 05 octombrie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a hotărârii și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii, ca neîntemeiată.

La data de 04 noiembrie 2021, Procuratura Generală a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a hotărârii din 05 octombrie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul Central și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 23 mai 2022 a Curții de Apel Cahul, au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală, fiind menținută hotărârea din 05 octombrie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul Central.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că prima instanță just a concluzionat că Bodolică Constantin este îndreptățit de a înainta acțiune cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin tragere ilegală la răspundere penală, întrucât prin ordonanța procurorului din 05 februarie 2013, a fost clasat procesul penal cu scoaterea de sub urmărire penală a lui Bodolică Constantin din lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii în acțiunile lui. Iar, conform art. 284 alin. (1) din Codul de procedură penală, scoaterea persoanei de sub urmărire penală este actul de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

Instanța de apel a menționat că prin decizia din 15 noiembrie 2018, Curtea de Apel Cahul a concluzionat că în argumentarea ordonanței din 23 iunie 2014, emisă de către Prim-adjunctul Procurorului General, Andrei Pîntea, s-a invocat existența unui viciu fundamental și anume, încălcarea art. 2 al Convenției Europene pentru Apărare Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care garantează persoanei dreptul la viață, precum și o investigare inefficientă a cazului, ceea ce nu este compatibil cu prevederile Convenției. Însă, în cazul invocării existenței viciului fundamental, urmărirea penală poate fi reluată nu mai târziu de un an, de la intrarea în vigoare a ordonanței de scoatere a persoanei de sub urmărire penală și de clasare a cauzei penale. Termenul de un an menționat, este un termen de decădere de drept. Colegiul judiciar a constatat că în cazul din speță, Prim-adjunctul Procurorului General, Andrei Pîntea, la emiterea ordonanței de reluare a urmăririi penale, nu a respectat acest termen. Or, potrivit materialelor dosarului penal, se desprinde cu certitudine că urmărirea penală în cauză a fost reluată cu depășirea termenului de un an, stabilit de legislația procesual penală. Deci, ordonanța procurorului în Procuratura raionului Cahul, Gavrușenco Tatiana, privind scoaterea lui Bodolică Constantin de sub urmărire penală și clasarea procesului penal este actul final în cazul dat.

În contextul circumstanțelor enunțate, instanța de apel a notat că temeiul în baza căruia a fost clasată cauza penală în privința lui Bodolică Constantin, este prevăzut la art. 275 pct. (3) din Codul de procedură penală și reprezintă un temei de reabilitare prin prisma art. 284 din Codul de procedură penală și în temeiul art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, ultimul este în drept de a-i fi reparat prejudiciul. Astfel, odată ce s-a constatat nulitatea ordonanței din 23 iunie 2014, emisă de către Prim-adjunctul Procurorului General, Andrei Pîntea, de reluare a urmăririi penale în privința lui Bodolică Constantin, rămâne valabilă ordonanța procurorului în Procuratura r. Cahul, Tatiana Gavrușenco din 05 februarie 2013, prin care fost clasat procesul penal cu scoaterea de sub urmărire penală a lui Bodolică Constantin din lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii în acțiunile lui.

La data de 07 iulie 2022 Procuratura Generală a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat că acțiunile organului de urmărire penală au fost întemeiate și legale, din care considerente pretențiile intimatului nu se încadrează în prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998. Nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil al judecătorului de instrucție sau a organului ierarhic superior, prin care au fost stabilite ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală, ale procurorului sau ale instanței de judecată, condiție prevăzută de art. 3 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

A indicat că nu există nicio hotărâre adoptată de Procurorul General sau instanța de judecată, prin care să fie declarat expres în dispozitiv că ordonanța Prim-Procurorului General, Andrei Pîntea, se anulează ca fiind ilegală.

Recurentul a afirmat că temeiul de încetare a procesului penal la etapa judecării cauzei – există alte circumstanțe ce exclud tragerea la răspundere penală – nu se regăsește în art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 ca temei pentru acordarea dreptului la repararea prejudiciului.

La data de 09 august 2022 Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii, ca neîntemeiată.

În motivarea recursului s-a invocat interpretarea eronată a prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 și aprecierea arbitrară a probelor de către instanța de apel.

Recurentul a afirmat că într-adevăr, coroborând prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu situația din prezenta cauză, se atestă că instanțele de judecată inferioare corect au constatat că în privința intimatului a fost emisă sentință de încetare. Acest aspect nici nu a fost negat sau contestat de către Ministerul Justiției.

Totuși, recurentul consideră că motivarea instanței de apel precum că intimatul este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii indicate, este nefondată și eronată, deoarece prevederile acestei Legi nu conferă dreptul persoanei de a solicita repararea prejudiciului în baza unei sentințe de încetare a procesului penal. Potrivit art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul la repararea prejudiciului apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații. La caz, însă, nu este întrunită nicio condiție.

Ministerul Justiției a notat că, prin prisma prevederilor art. 3 alin. (1) și art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Cahul a pronunțat decizia contestată la data de 23 mai 2022.

Materialele cauzei atestă că decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa recurenților la data de 01 august 2022 (f.d. 244, volumul I).

Astfel, recursurile, declarate la 07 iulie 2022 de către Procuratura Generală și la 09 august 2022 de către Ministerul Justiției, sunt în termen.

Copia recursurilor a fost expediată în adresa participanților la proces, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 17-18, 20-27, volumul II).

Referințe nu au fost depuse.

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recursuri nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală, ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a) și 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Victor Burduh

Mariana Pitic